

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

316. Svmmatim exponitur, quid sentiat P. Rabardeus circa Immunitatem
Ecclesiasticam? Ex p. 7. tr. 1. res. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

noiuissime in *consult. cas. conscient. vol. 1. part. 2. prac. 3. responf. 32.*

RESOL. CCCXIII.

An princeps laicus possit legitimare filium Clerici, si ipse filius sit Clericus?

Et quid si filius Clerici sit laicus? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 112. alias 111.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Couarr. 2. p. de sponsal. cap. 8. §. 8. num. 19. qui citat ad propositum Ioan. Andream, & Lambertinum. Et ratio est: quia possunt laici Clericis priuilegia concedere ex cap. nouit. de iudiciis. Ergo priuilegium legitimatiōis potest Princeps saecularis Clerico communicare: & licet Clerici, saeculari iurisdictioni subiecti non sint, & Princeps in illos potestatem non habeat; tamen supradicta legitimatio in effectu non tam respicit ipsius Clerici legitimandi personam, quam bona ipsa, quae supponuntur sita intra territorium Principis legitimantis.

2. At, his non obstantibus, contrariam sententiam amplectendam esse existimo, cum Basilio Pontico de matrim. lib. 11. cap. 6. n. 9. & Anguiano tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 23. num. 65. quia supradicta legitimatio est actus iurisdictionis: sed Clericos à saeculari potestate exemptos esse ex se patet: ergo, &c. Adde, quod non solum personae, sed etiam bona Clericorum sunt exempta: ergo non potest Princeps saecularis, etiam ex hoc capite, Clericum legitimare. Vnde patet responsio ad argumenta contrariae sententiae. Ad primum respondetur, quod procederet, si in tali legitimatiōe ageretur tantum de utilitate Clerici & non de eius praedicio, ut est in casu nostro, per iurisdictionem incompetentem in illum exercendam, &c. Et nostra opinio est admodum vera, ut aliqui doceant, etiam si filius Clerici sit laicus, non posse Principem saecularem illum legitimare. Et ita fuisse decisum anno 1562. in Senatu Parisiensi, testatur Petr. de Gregor. lib. 10. Syntag. cap. 4. Vnde Azorius tom. 2. lib. 2. c. 15. q. vlt. asserit, tutius esse ab utroque Principe legitimatiōem postulare.

RESOL. CCCXIV.

An Praelati Summo Pontifice inferiores delegare possint indistinctè laicis causas Ecclesiasticas?

Et supponitur posse Summum Pontificem, si uiderit expodire, iurisdictionem spirituales laicis exercendam committere ad tractandas causas non solum ciuiles, & criminales, sed etiam spirituales? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 113. alias 112.

§. 1. **C**larum est, posse Summum Pontificem, si uiderit expedire, iurisdictionem spirituales laicis exercendam committere, ad tractandas causas, non solum ciuiles & criminales, sed etiam spirituales, ut tradunt Nauarrus in Manual. cap. 27. n. 6. Aufertius de potest. saecul. reg. 4. fallent. 3. & alij.

2. Difficultas consistit, an idem dicendum sit de Episcopis. Et distinguendo communiter respondent: nam, vel causa spectantes ad Ecclesiasticam iurisdictionem sunt causa merè ciuiles, & pecuniariae, vel sunt spirituales: primas causas Episcopus potest laicis delegare, secundas minimè. Et haec opinio in praxi communiter obseruatur, & obseruanda est, licet de iure nouissime Anguianus in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 25. n. 4. solide & perdocte, ut semper solet, contrarium doceat.

RESOL. CCCXV.

An Legatus natus possit exercere iurisdictionem in Regularibus exemptis? Ex p. 1. tr. 2. Ref. 17. alias 16.

§. 1. **R**espondeo negatiuè: nam Legatus à latere potest talem iurisdictionem exercere in exemptis. Et ita docet Gloss. in cap. 1. de off. Legati, in verb. vniuersos. & ibi noster Abbas, Panormitanus num. 8. qui hanc sententiam probat ex cap. si Abbatem de elect. in 5. & ex cap. 1. de verb. significat. Et ita docet etiam Villadiego in tract. de legato, q. 8. n. 20. & ex neotericis tenet etiam hanc sententiam Erasmus de Cochier in tr. de iurisdic. in exemptis, part. 2. q. 2. per totam, & q. 50. n. 6. & part. 4. q. 26. n. 2. cum alijs. Quam uero sint Legati nati, uide Henriquez lib. 10. c. 28. n. 3. Gambacurtam de immunitat. Eccles. lib. 10. c. 8. n. 19. & alios.

*Sequentes Resolutiones uisum est mihi diuidi non posse:
Ideo sequitur*

APOLOGETICA DISCEPTATIO,

DE

OMNIMODA CLERICORVM EXEMPTIONE
ciusque origine contra P. Michaëlem Rabardeum.

RESOL. CCCXVI.

Summatim exponitur, quid sentiat P. Rabardeus circa Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part. 7. tractat. 1. Refol. 1.

§. 1. **N**no praetorito 1641. in lucem emissus fuit libellus sic inscriptus. MICHAELIS

RABARDEI Optatus Gallus, de cauendo Schismate, &c. benigna manu scriptum. Hic Auctor in sect. 2. per totam ex professo pertractat materiam Immunitatis personarum, & bonorum Ecclesiasticorum. Et docet Primò, Immunitatem circa personas Ecclesiasticorum esse de iure positiuo Imperatorum, & ex eorum benignitate, & priuilegio concessam. Secundò; non esse concessam ab Imperatoribus absolute, & plenè, sed tantum in quibusdam causis, & casibus. Tertid; posse

posse Principes illam modificare, & restringere. Quod; Ecclesiasticos esse subditos dominationi, & legibus Principum; seclusis quibusdam causis, & casibus, in quibus ex eorum privilegio exempti sunt. Quinto, delicta pro quibus Clerici ad forum seculare protrahi possunt, esse illa, quorum coëctio, & punitio spectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conservandam, proindeque legibus publicis, & certis penis adiunctis sunt prohibita, siue communia sint & mixta, siue privilegiata lege civili, nouo quasi privilegio, contra libertatem, Clericis datam conualescente. Sexto; In dictis criminibus, non solum Clericos, sed etiam Episcopos ipso facto priuatos esse privilegio Clericali, & fori, neque aliam sententiam depositionis, seu degradationis esse necessariam, & præsertim Parricidas, Falsarios, viarum prædatores, & similes, statim, posse iudicari, & damnari à Magistratibus Laicis, Septimo Pontifices non potuisse eximere Clericos à iurisdictione Principum secularium ipsis non consentientibus. Octauo; consuetudinem licet non possit tollere totam Immunitatem Ecclesiasticorum, posse tamen in quibusdam casibus, illam restringere, & limitare.

2. Et hæc omnia Pater Rabardeus in dicta sect. 2. probat ex Iure civili; vnde sic ait, n. 2. in fine. Multæ sunt leges Imperiales in Codice Iustiniano, seu Authentici, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nouissimè in Codice Ordinationum, sub nomine Ludouici XIII. Regis in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & restringuntur Priuilegia venerabilium Clericorum, & sanctorum Ecclesiarum; vnde comprobatur opinio de libertatibus eorundem auctoritate imperatorum, & Regum acquisitis. Ita ille. Et postea, num. 6. adducit multas alias leges Imperatorias ad suam opinionem comprobendam. Quam etiam confirmat, num. 7. & sequ. multis exemplis: vt Salomonis; Reg. 2. qui Abiathar Sacerdotem propter crimen Maiestatis regie contrarium, non solum exilio multauit, sed etiam morte multare potuisse ostendit; vnde subdit: Illis temporibus sacerdotes etiam maiores, in iis, quæ pertinent ad Ciuile regimen non fuisse liberos à potestate, seu iurisdictione Regum & Principum temporalium. Probat hoc etiam adducens aliud exemplum de Ioa Rege Iuda 2. Paral. 24. & ex aliis exemplis Christianorum Imperatorum. Et hæc est opinio Rabardei quoad exemptionem Ecclesiasticorum, circa personas; quam à fortiori postea in sect. 3. per totam, tenet, quoad eorum bona, asserit enim: Ecclesiasticos in bonis esse exemptos ex Priuilegio Imperatorum & hanc exemptionem non fuisse omnimodam, & absolutam; Probat hoc ex quibusdam legibus Imperialibus; vt ex leg. Neminem, Cod. de sacros. Eccl. & ex leg. ad instructionem eod. tit. & ex aliis iuribus, Quod etiam confirmat ex exemplis sacre Scripturæ. Sed cum hæc omnia lædant & penitus euerant Ecclesiasticam Immunitatem; ideo visum est mihi pro eius tuitione, & principis Theologicis, & Iure Pontificio illa sigillatim, & fundamentaliter impugnare, respondendo ad omnia argumenta Rabardei, qui etiam in sect. 5. & in Defensione Legum Connubialium, firmat posse Principes constituere impedimenta dirimentia Matrimonium, quod omnino reprobandum esse satis etiam firmabo ex communi sententiâ Doctorem, & præsertim illustrium sacre Theologiæ Professorum, præclarissimi Musæi Sorbonici.

3. Protestor tamen, me, in hac Disceptatione, sententiam, seu summum Opus Gallie de Schismate Ecclesie Gall. minimè approbare, neque contra Concordata, seu Priuilegia aliquorum Principum (si reuocata

ra extent, & reuocata non sint) insurgere; sed tantum opiniones Patris Rabardei refellere, quatenus multa docet contra Ecclesiasticam Immunitatem, dum probat esse licita, vel de Iure communi, vel de consuetudine. Et quidem debebat P. Rabardeus inhære vestigiis sapientissimorum virorum suæ Societatis, Suarez, Azorij, Layman, Comitoli, Tanneri, Dicalilli, & Baldelli, qui in Theol. Mor. lib. 5. disput. 3. num. 3. optimè, sic ait. Cum Hæretici, & Schismatici in odium Pontificis, & status Ecclesiastici maxime impugnent exemptionem Clericorum à potestate Laicorum, & ipsi Principes, & Iudices Laici maxime illam extenuent, optimum, & rationabilissimum est, vt contraria ratione Theologus, quantum potest, illam defendat, & teneatur. Ita ille. Sed sanum eius consilium minimè à P. Rabardeo amplexatum fuisse, satis infra patebit; Vnde ex industria, semper cum Scripturis Societatis, conabor illi impugnare; vt videant Lectores, opiniones P. Rabardei, aduersari directè, sententiis communiter receptis, inter Doctores suæ præstantissimæ Religionis. Et vt verum fateat, quæstio hæc de exemptione Clericorum gratis, & voluntariè ab ipso videtur suscepta, cum ad refellendum Opus Gallum minimè necessaria esset, vt patet ex libro in simili materia composito à doctissimo Iſaacio Haberto, de Consensu Monarchie, & Hierarchie, cui adde Sulpiciu Mandrinum in sua Chimera excisa.

RESOL. CCCXVII.

An Immunitas Ecclesiastica sit de iure diuino? Et affirmatiue aduersus P. Rabardeum probatur ex locis Sacra Scripturæ; Ex p. 2. tract. 1. Res. 2.

§. 1. Immunitatem Ecclesiasticam esse de Iure humano tenet Rabardeus, sect. 2. fol. 16. & sequ. Primo, ex auctoritate Couarruias lib. 1. var. cap. 31. Innocentij Papæ c. 2. de maior. & obedient. & D. Thomæ, leg. 1. ad Rom. cap. 13. Petri de Ferraria, Molinæ, Alciati, & Medina. Secundo, probat suam sententiam ex aliquibus legibus Imperatorum in quibus exemptio Clericis donatur. Ergo, infert Rabardeus, exemptio Clericorum est de iure humano; videlicet ex benignitate & largitate Principum secularium.

2. Sed propterea dicendum esse puto, immunitatem Ecclesiasticam, quoad personas, & bona, esse de iure Diuino. Probat ex cap. 47. Genes. vbi Ioseph. cum totam Egypti terram obligasset, & tributariam, siue vectigalem fecisset, Sacerdotum terram excepit, quam voluit esse liberam. Et 1. Esdra 7. Excepti sunt Sacerdotes & Leuitæ à lege soluendi tributa Regi Persarum. Dominus etiam Leuitas, Templi Ministerio dedicatos, à reliquis tribubus sequestrauit, & Aaroni, atque filiis eius subiecit; sicut legimus in cap. 3. Numer. Quod locutus est Dominus ad Moysen. vers. 10. Dabis dono Leuitas Aaron, filiis eius, quibus traditi sunt à filiis Israël. Aaron autem, & filios eius constitues super cultum Sacerdotij. Et infra Num. 45. Eruntque Leuita mei. Ego Dominus. Et c. 8. Numeror. Statuesque Leuitas in conspectu Aaron, & filiorum eius, & consecrabis oblatos Domino, ac separabis de medio filiorum Israël, vt sint mei. & postea ingredientur Tabernaculū fœderis, vt seruiat mihi, sicque purificabis, & consecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono dati sunt mihi à filiis Israël. Ex quibus locis satis manifesto colligitur: Leuitas non alteri, quàm Aaroni, & successoribus eius Sacerdotibus subiectos fuisse. Bona autem, & possessiones Sacerdotum, ac Leuitarum fuisse ab exactionibus immunes, Colligitur ex c. 30. Exod.

Sup. hoc supra in Res. 1. & 2. §. Non desinam. & superius in tr. 1. Res. 2. §. Verum. & seq. & hic inf. in quinq. Res. hanc seq.